

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 3.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre " 3.50
Negyedévre " 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalomjegyzék: Még egy szó az új zsidó rendeletről. Irta Hoffman Mór, középiskolai tanár Nagy-Kanizsán. — Kell-e zsidó iskola? Irta Dr. Löw Immanuel, szegedi főrabbi. — Egy szombat Belgradban (tárczacikk) Irta Dr. Herzog Manó, kaposvári főrabbi. — Rabbibeiktatás. Eredeti tudósítás Dr. F. E.-től. — iskolai értesítők (IV.) — Előkelően! eredeti beszély. Irta Viola Miksa. — Zsidó tanulók a középiskolákban, statisztikai táblázat (III.), összeállította Dr. Mahler Miksa, a vágújhegyi izr. reáliskola igazgatója. — Szellemszkrák a rabbinikus irodalomból. (86. sorozat.) Talmudistától. — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hírek. — Nyílt levél a zombori hitközséghez (beküldetett). — Szefforisz és Róma, Philipson regénye. (15. folytatás.) — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Még egy szó

az új zsidó rendeletről.

Az volt a szándékom, hogy távol tartom magamat a legújabb zsidó rendelet ügyében megindult polemától, csak figyelmes szemlélője leszek az ügyek fejlődésének; ámde homo proposit — az a fiatal gárda, mely a zsidó felekezet szervezése ügyében a lapokban eddigelé történt felszólalásokat olvassa, úgy látszik, hogy, — amint ez természetes is, — nemcsak tanuja nem lehetett annak a mozgalomnak, mely a magyar zsidóságot a hatvanas éveken keresztül folytonos tevékenységben tartotta, hanem hogy ennek következtében nem is igen ismeri Farkas Albert urnak már a hatvanas években, különösen a »Magyar Izraelita«-val szemben alapított »Magyar-Zsidó« szerkesztőjének körmönfont logikáját, melylyel most újra az »Egyenlőség« július 15-iki számában port akar szórni mindazok szemébe, kik az utolsó zsidó rendelet szükségességét mint történeti folyamányt belátni nem akarják.

Engedje meg hát szerkesztő ur, hogy Farkas Albert ur logikáját oly világitásba helyezzem, melyből könnyen megítélhető az a politika, melyet orthodox testvéreink, kiknek »magyar tolla« már a hatvanas években és a kongressus idejében is Farkas Albert ur volt, consequenter követnek. Aki magam is, mint szerény közkatona végig küzdöttem azon nevezetes kormozgalmat, talán sikerülni fog oly szempontokat megérinteni, melyek eddigelé mások figyelmét kikerülték.

Előbb röviden beszámolok azon benyomásról, melyet én reám a miniszter legújabb zsidó rendelete tett.

A miniszter rendelete azt a benyomást

tette reám, hogy végre felsőbb helyen is beismerték már annak a szükségességét, hogy a zsidó felekezeti ügyek végre valahára rendeztessenek. Nagyon jól tudják felsőbb helyen is, hogy a zsidók, de különösen az orthodoxok, ezt jó szántukból megtenni sohasem fogják; tudják hogy különösen az utóbbiak azok, kik mindennemű szervezetet egyáltalában elleneznek, s tudják — fájdalom — azt is, hogy csak a hatalmi szó előtt hajolnak meg, és semmi más tekintet őket reá nem birhatja arra, hogy szervezetet elfogadjanak. A miniszter, tekintetbe véve azt, hogy a birodalom másik felében lakó zsidók felekezeti ügyei is a végleges szervezés stádiumába jutottak, folytatni akarta nálunk is a szervezés előkészítő munkáját, mely az anyakönyvi kerületek felosztásával vette kezdetét, és így a kiadott rendelettel a végleges szervezés lehetőségének előmozdítása céljából némely dolgokat elrendelni jónak látott.

Ezt a benyomást teheti a rendelet minden zsidóra, aki a magyar zsidóság züllött, fegyelmezetlen, nagy mértékben szánalmas állapotát figyelme tárgyává teszi. Azért Farkas Albert ur felszólalása csak színleli a meggyőződés hangját; üres és felfuvott az, s alkalmazható reá Faust szava: »Én hallom az ígét, de hinni nem tudok.«

Nagy hangon beszél Farkas Albert ur s az ember nem küzdheti le magában azon gondolatot, hogy az orthodoxok egész táborát gondolja maga mögött. Megvallom, hogy az egész cikkének hangja a régi Farkas Albertre vall, sem nem tanult, sem nem felejtett; elébb-utóbb azonban arra a meggyőződésre fog ő jutni, hogy 20—25 év óta nagyot haladt a világ kereke s ha ő még ott áll most is, ahol állt egynegyedszázad előtt, arról a körülötte élő és tova haladó vi-

lág nem tehet semmit. Logikájának nyakatekertségét s egyszersmind pártja egy részét általában jellemző azon vonást, hogy a tüzzel szeretnek játszani, legecletansabbul bizonyítja azon vakmerő állítása, hogy egy második Tisza-Eszlár fog e dologból kibontakozni erősebb kiadásban. Persze, mert nézete szerint az első Tisza-Eszlárt is jobbadán saját belső czivakodásunk és ennek 1880-iki országgyűlési tárgyalása szülte. De hát mivel támogatja Farkas Albert ur ez igaztalan állítást? Semmivel, és nem is tudná támogatni. Kár Tisza-Eszlárt oly módon említeni; akiben e szó a legfájdalmasabb emlékeket föl nem kelti, annak nemcsak zsidó, de emberi érzése sincs. De hát épen az olyan tiszta-eszlári események ösztönözhetnék orthodoxiánkat arra, hogy a szervezést ők is kívánják, az egységet ők is elismerjék. Hiszen Farkas Albert ur maga sem hiszi, hogy akár a két zsidóság közti herce-hurcza, akár az 1880-iki tárgyalás okozta volna az antiszemitizmust, s ha oly oktanul replikázni akarnánk, amily oktanul logikával traktálja Farkas Albert ur olvasóit, akkor inkább azt mondhatnók, hogy a máramarosi, vagy más észak-megyei zsidók hagyományos ellenszenvet, ha zsidó gyűlölségnek egyáltalán szüksége volna bármely táplálékra.

Az a sok ténta, amely az emancipációt megelőző időben, valamint a kongressus idejében az orthodoxok részéről a schisma érdekében folyt, hála a zsidóság jó geniuszának hasztalanul folyt. A schisma kimondása halálos csapás lett volna a zsidóságra nézve; de még megokolni sem lehetett volna. Magyarországon más, mint rabbinikus zsidóság nincs és azt, ha az egyik része szigorubb, vagy

gyengébb observatióknak hódol is, elválasztani nem lehet. Hogy új sectát képezzenek akár az orthodoxok, akár a haladó pártiak, ahhoz **lényeges** vallási dogmatikus differenciák kellenének, ilyenek pedig a magyarországi zsidók kebelében tudtunkkal nincsenek. És tényleg vannak az orthodoxok között is igaz barátjai a haladásnak; és a ki közöttük ellensége annak, az nem a hitvallás alapján ellensége, hanem fanatizmusánál fogva, melynek a hitvalláshoz semmi köze. D.ák Ferencz, Jókai Mór és Zsedényi Ede annak idején nyilván nem voltak tisztában a zsidó felekezet mivolta iránt, mikor a vallásszabadság ürügye alatt olyan votumot adtak, melylyel az orthodoxok által óhajtott szakadást előidéztek ugyan, de a zsidóság egységes szervezését, amint az utolsó két évtized története bizonyítja, magának a zsidó felekezetnek végtelen kárára, elodázták. Nem hisszük, hogy az orthodoxoknak joguk volna oly nagyon örülni az 1870. év márczius 18-iki győzelmüknek.

A »Reform« című lapnak ugyanazon évi április 15-éről keltezett cikke a zsidó Schismáról így végződik: »Nem lehet tagadni, hogy az országgyűlés, habár a legszebb indokolással, önhatalmúlag zavarta meg a magyar zsidóság autonóm alapra fektetett szervezését. Ha az uralkodó jár el ilyformán, autokratának nevezik, a parlamentek ilyen magatartására még hiányzik az alkotmányos műszó.«

Ha ezt a szervezést rendeleti uton akarja végre lehetővé tenni a miniszter, mi csak saját érdekünkben köszönettel vehetjük, nem kérdezve azt, hogy a congressusi iroda csatornáján keresztül szivárogo-e hozzánk az üdítő for-

TÁROZA.

Egy szombat Belgrádban.

Az „Egyenlőség“ számára írta: Dr. Herczog Manó,
kaposvári főrabbi.

„Ha Zimonyból át akar hajózni Belgrádba külföldi utlevélre lesz szüksége.“ Eme figyelmeztető jó tanácsot kelle hallanom, midőn, tanulmányi körutamban Szerbia fővárosát is szándékoztam utba ejteni. Közbenjárás folytán a zimonyi főkapitány volt oly szives négy napi tartózkodásra engedélyt adni a Száva mellett elterülő Nándorfehérvárra és én péntek este röviden elbucsván innenső pár ösmertől: a derék magyar tanítóktól, hajóra szállottam. Eredetileg ugyan nem is volt szándékom évi utazásomba a tulsó parti várost befoglalni, de egyrészt a külföld ingere, mely így közvetlenül szemem elé tárult, másrészt amaz érdek, melylyel újabb időben minden találkozik, ami a szerb király székhelyére vonatkozik s végül ama hír, hogy oda át, a spanyol-zsidó hitközség egy németországi fiatal pappal dicsekedhetik, birt rá az utolsó perczen, hogy ez érdekes várat el ne

mulasszam meglátogatni, s mondhatom, hogy sohasem fogom megbánni e sajtóságos kirándulást. Az első meglepetés, a melyben kellemesen részesültem, az volt, hogy külföldi utlevélem után senki sem kérdezősködött. A második, mely kissé kellemetlenül érintett, az volt, hogy a pap fürdőbe utazott.

Ezért bizony nagyon nehezteltem ő ismeretlen fötisztelendőségére, de megvigasztalt a tudat, hogy — ő sem talált volna engem odahaza. A fiatal pap neve a zsidó vagy inkább a héber irodalomban nem ritkaság. Dr. Bäreinfeld Simon, a mint később megtudtam, csakis annak köszönheti belgrádi rabbi-székét, hogy ifjusága daczára cikkei olvashatók voltak a varsói, vilnai s lemergi héber lapokban és folyóiratokban. Tanulmányai egy füzetben láttak napvilágot, melynek czime: Kóre haddoroth.

E munkában szerző a zsidó nép történetét mondhatnám pszichologiai szempontból tárgyalja. Tehát gondolkodónak s héber írónak ösmerték őt fel; elég cím arra nézve, hogy papjuknak válasszák. Vajon tud-e „beszélni“, sohasem kérdezték. Tout comme chez nous!

Megigérte, hogy két év múlva megtanulja a spanyol-zsidó és a szerb nyelvet és meg lön választva. Igéretét

rásviz. S ha Farkas Albert ur az országgyűléssel ijesztget, mi reméljük, hogy az országgyűlés most — lényegesen más viszonyok között — jóvá fogja tenni azt a hibát, melyet tulságos aggodalomból 18 év előtt elkövetett. Majd beletörődnek végre a törvényes rendbe orthodox testvéreink is.

Nagy-Kanizsa.

Hoffmann Mór.

Kell-e zsidó iskola?

(Egy kis statisztika.)

Kecskeméten megfordultam ezelőtt 5, 6 évvel. Akkor az ottani kegyesrendi gymnasiumot a jeles Polák Ede igazgatta. Tanügyi dolgokról beszélgetvén vele szóba, került, vajjon helyesen cselekedett-e a kecskeméti zsidó hitközség, midőn felekezeti iskoláját elközösítette. Nem az volt a kérdés, hogy felekezeti szempontból járt-e el helyesen, hanem az, hogy általános paedagogiai szempontból és a tanítás sikerének, tehát a gyermekek és szülők érdekének szempontjából előnyös-e, ha a zsidók az ő felekezeti iskolájukat elközösítik. A tapasztalt paedagogus beszélgetés közben erre vonatkozólag azon megjegyzést tette, hogy a zsidó felekezeti iskola megszűnte óta a zsidó tanulók ámbár ugyanazon tanerők által oktattatnak, feltűnő módon hátramaradnak; mert ugyanazon tanerő fokozottabb tevékenységet fejt ki és nagyobb eredményt ér el, ha a felekezet szigorú fölügyelete alatt áll, mint ha csupán a községi iskolaszéknek meglehetősen laza ellenőrzésével kell számolnia,

Ha áll, amit Polák mond, ugy nemcsak a

derekasan beváltotta; sőt többet is tett — megnövelt Németországban. Mindezt és még többet elmondott a község derék elnöke, J a k o b M ő z e s A l k a l a y, ki avatott kalauzolása, és kitűnő vendégszeretete által lehetővé tette nekem a belgrádi zsidók viszonyainak nemcsak megismerhetését, hanem alapos megbirálhatását. Eleinte bajos volt hozzájutnom, mert a német szót az utczán meg nem értik, (sőt a német nyelvű felírások külön adóztatásnak vannak alávetve) a hébert pedig csakis tudósaik, azaz tanítóik, chachamjaik beszélnek.

Végre sikerült ez utóbbi módon a templomba érnem és ott az elnökkel majd német, majd sephárd kiejtésű héber nyelven értekezni.

Már ebből is láthatni, hogy Alkalay nemcsak általános műveltséggel bír, hanem hogy héberül is beszél. Könyvtára felöleli az egész modern héber irodalmat, melynek nem elég méltatott székhelye Galiczia s főleg Oroszország. Ezt azért emelem ki, mert eleve meg kell jegyezni, hogy a spanyol, vagy sephárd zsidók nagyjában igen műveletlenek (természetesen csak a zsidóirodalmi térről szólok) E megjegyzést kockáztatta egy ízben maga az elnök, czélozgatván a templom legelőkelőbb helyén ülő község véneire, kik félkörben ülve, ősz

felekezet ellen vétkeztek azon hitközségeink, melyek az iskolaügyet kezökből kiadták — mert hisz abban, hogy a zsidó hitoktatás a közös iskolákban teljesen meddő, alig lehet kételkedni — hanem vétkeztek saját ifjuságukkal szemben is, melyet megfosztottak az alapos és lelkiismeretes elemi iskolai tanítás és nevelés alapvető és megbecsülhetetlen jótéteményétől. Nemcsak a vallás érdeke, hanem egyenesen a szülőknek önérdeke követeli tehát, hogy az ily hitközségek minden uton-módon iparkodjanak felekezeti iskoláik újjászervezésére és helyreállítására.

De igaza van-e Poláknak? Erre nézve a most lefolyt tanév adataiból a következő frapans statisztikai adatokat kívánom közölni: A szegedi kegyesrendi főgymnasiumban, a melyet az intézet és a vezetés egyező volta miatt a kecskeméti ugyanily gymnasiummal méltán hasonlíthatunk össze, a lefolyt tanévben 2, vagy több elméleti tantárgyból megbukott keresztény tanulók 17.46%-a, a zsidó tanulóknak pedig 7.6%-a; a kecskeméti főgymnasiumban megbukott a keresztény tanulóknak 13.69%-a, a zsidó tanulóknak 28.94%-a, azaz Kecskeméten 4-szerannyi zsidó bukott, mint Szegeden. Tessék ebből a Polák-féle eszmemenet nyomán a kecskeméti hitközségnek a következtetéseket levonni.

Lőw Immanuel.

Rabbi-beiktatás.

Nagy-Abony, 5648. év hó 14 (július 22.)

(Az „Egyenlőség“ ered. tudósítása.)

(Dr. F. E.) Hitközségünk, mely tudvalevőleg több század óta fennáll, s a hazai zsidó községek között rég idő óta korunkig folyvást kiváló hírnévnek örvendett, mai napon fényes ünnepet ült. Ugyanis ma

hajzatukkal s szakállaikkal impozáns hatást idéznek elő az idegen szemlélőben. Belgrádban (szerbül Beograd, vagy Belo-grad, azaz [Nándor] Fehérvár) ugyanis két község van: az askanazim, vagy német zsidók, és sepharadim vagy a spanyol-zsidók községe. Amaz a kisebbségben van és vagy 80 fizető tagból áll, kik még szombaton is alig tudnak 10 embert összegyűjteni imaházukban és kénytelenek „minjan“-jukat, fizetéses spanyolokkal kiegészíteni. Templomuk kicsiny és a ridegségig egyszerű, mindenben a lehető legnagyobb közönyösséget tanúsítják. Előimádkozójuk minden vallásos functiót végez. A spanyol-zsidó község két templommal bír az alvárosban közel a vizpartjához, melyek egyike az utolsó tavaszi áradástól tetemesen megrongáltatott. Külön iskolájukban csakis a hébert, és a zsidó-spanyol jargont tanulják, melyről rabbi-juk kis abc-t is adott ki.

A többi tudni valót a szerb népiskolákban sajátítják el, melyeknek fentartásához járul a hitközség is. Hitközségi adót eddig egyáltalában nem fizetnek. Ellenben a gabellát egy főbérlőnek adják el évi 12,000 frankért, mi által a kóser hus ára kilogrammonként 10 centimesmal drágább. E főösszegeből tartják fenn községi intézményeiket; de elébb-utóbb ők is kénytelenek lesz-

tartotta ujonnan választott rabbink, tiszt. Dr. Vajda Béla ur bevonulását városunkba, s ezzel kapcsolatosan beiktattatott lelkészi hivatalába.

A várva várt ifju rabbi elé Csabáig községünk több tagja utazott, — kit a vasuti indóháznál megérkezésekor nagy küldöttség fogadott; ehhez új hívei jelentékeny számban s egyszersmind az e célból a főváros s a környékből ide sereglett számos vendég önként csatlakozott.

A délután 5 óra után érkező vonat hozta körünkbe az örömmel fogadott új lelképásztort; kíséretében a fentiekén kívül Hódmező-Vásárhely és Czegléd dérék rabbijai tiszt. Dr. Seltmann Lajos, Dr. Feldmann József urak és Dr. Halász Jenő szolnoki orvos is hozzánk jöttek. — A mint a vonat az indóházba berobogott, a jelenlévők lelkes éljenzésbe torkoltak ki, melynek elhangzásával községünk érdemes elnöke Busztin Adolf ur az új rabbihoz meleg üdvözlő szavakat intézett, — ki ezeket a legszívélyesebben viszonzta.

Ezután hosszú kocsisorban a városba indulva, az összes érkezők a fényesen díszített szép zsinagógába vonultak, hol községének mindkét nembeli hívei kíváncsian várta nagyreményekre jogosító ifju rabbiját, ki csakhamar az énekhar által előadott „Boruch-habó“ hangjai mellett lépett imaházunkba, s az emelvényen helyet foglalt.

Itt a „Má tóvu“ melodicus éneke után Dr. Halmi, iskolaszéki elnök szépen átgondolt beszédében üdvözölte s iktatta be tiszt. Dr. Vajda urat az abonyi hitközség megbízásából rabbi székébe. Felmentendőnek tartjuk, amiképp a városi hatóság élén Teszár, főszolgabíró, Szilasy szolgabíró, Gullner és Neppel orsz. képviselők és a kitűnő író, Abonyi Lajos, ugyszinte a reform. és kath. községek küldöttségei is zsinagógánkban jelen-

nek az évi adózás kiútjához folyamodni, bár a községnek alaptökéje 100,000 frankra rug. Az esküvőket, a mi ritualénk szerint végzik, valamint a temetést is, csak hogy a halottak megtisztítására (taharoh, vagy rechiczoh) sokkal több gondot fordítanak, sőt hogy ezzel behatóbban „foglalatoskodhassanak“ (miszasszék) külön „füröztési egylet“-et (chevrat rechiczah) képeznek. Egyáltalán az egyleti élet és érzés erősen ki van bennök fejlesztve. Van külön Chevra Kaddisa-juk, mely közös a németekkel, nőegyletük, komasági, talmud tórah, betegsegélyző stb. egyletük, melyeknek mindegyike tetemes alaptökével rendelkezik. Templomi szertartásaik a lehető egyszerűek. Imádságukat még az is bajosan követheti, a ki különben, mint jó magam, beleélte magát a spanyol-héber kiejtés — valószínűleg egyetlen helyes — módjába; mert előimádkozók az imádságokat elejétől végig orrhangon csekély modulációval, tehát egyhanguan oly gyorsasággal hadarják, hogy ebbeli csodálkozásomra Alkalay ur azzal a felvilágosítással szolgált: „ha a chazan nem ilyetén módon imádkoznék, elkergetnők; mert ez évszázadokon át traditio útján öröklődött el és jaj annak, a ki csak a legcsekélyebbet merné változtatni.“

(Folyt. következik.)

voltak. Most következett az ünnepély fénypontja. Tiszt. Dr. Vajda Béla rabbi a szószékre lépve, egyikét ama beköszöntő hitszónoklatoknak tartotta, melyet az e nemű beszédek legkiválóbbjai közé méltán sorozhatunk. A beszéd úgy tartalmilag, mint külalakjára nézve rendkívül sikerült, s ha hozzá tesszük miképp t. rabbink előnyös külseje, csengő, hogy ne mondjuk behizelgő organuma, a hangléjtés helyes alkalmazása s — a mi fiatal szónokoknál csak legritkább esetben található fel — az előadási módban tanusított higadtság s a mérsékelt gestus figyelembe vétele folytán a legkényesebb igényeket is kielégíthette, minek következtében a hitszónok és remek beszéde osztatlan tetszésben részesült is. Messzire vezetne, ha eme kiválóan sikerült hitszónoklat részleteibe bocsájtkoznánk, s csak azt hozzuk fel, miképp a kitűnően előadott bevezető imában hálát mondott a Mindenhatónak, ki őt céljához vezérelte, s kinek dicsőítésére szentelendi egész életét. Nem eléggé dicsérhető tapintattal eddigi, érdemekben szükölködő pályájának kezdetére rámutatott.

A székfoglaló beszéd tulajdonképeni alapigejűl a heti «Éke» szidra következő kezdő szavait „Ha ti eme törvényeket elfogadva, figyelemmel kíséritek, s gyakoroljátok“ (Mózes V. könyv 7. fej. 12. vers) választá, melyből kiindulva a rabbi saját kötelmeit szónoki hévvel s benső meggyőződéssel fejtegette, s midőn ezek közzé az iskolai s tanügy fejlesztése, a gyermekek oktatása, zsidó és hazafias szellembeni felnevelését sorozta, — ihlett lelkesedés tükröződött rokonszenves arczatán, s mindenki azon meggyőződést keltette, hogy ezen fiatal férfiú hivatala ma gaslatán áll, kiben megvan a tehetség és akaratérő nemcsak a gondozására bizott híveit a vallásos meggyőződés viruló révpártjához vezetni, hanem — a mire beszédében rámutatott — egyik hivatott tényezőjévé váland azon mozgalomnak, mely hazánkban a zsidó vallás egységes voltát s így a vallásbani béke helyreállítását előidézendi . . .

A beszéd végeztével a frigszekerény ajtai feltárván, ott megindító bensőséggel a haza, koronás király, a város és községe számára kérte rokonszenves rabbink a Mindenható áldását s gondozását!

Eme megható ünnepély Kölcsey himnusának a templomi énekhar — melyet a kiválóan szép bariton hangú Rosenzweig főkantor ritka szakismerettel vezetett — a közönség részvétele melletti eléneklése után nyert befejezést, s a jelenlévők magasztos hangulatban távoztak Isten házából.

Este 8 órakor a község kiválóbbjai s az összes vendégség, kik között a rabbi szülővárosa, H.-Mező-Vásárhely, továbbá Czegléd és egyéb szomszédos hitközségek küldöttségei voltak, a Czettel-féle jóhírnévnek örövendő községünk vendéglő helyiségében az előljáróság által rendezett banketten résztveendő, megjelentek. A felköszöntések egész sorozatát élvezettel hallottuk e helyütt. Vacsora közben az egész napon át beérkezett nagy számú üdvözlő-sürgönyök is felolvastattak. Az első toasztot dr. Vajda Béla rabbi az alkotmányos uralkodó s a királyi ház tagjaira sikerült módon adta

elő, mit a jelen voltak állva, kitörő éljenzéssel fogadtak. A sok, figyelemreméltó felszólalások között kiemelendőnek tartjuk dr. S e l t m a n, dr. F e l d m a n n rabbik, S c h r a n k, a zsidó iskola igazgatója és dr. E r ő s s Samu speech-jeit, és dr. C s i l l a g Zsigmond, a fővárosi munkáspárt egyik vezére, dr. F a r k a s E m i l, pesti izr. hitközségi választmányi tag és W e i s z S. Ignác, a h.-m.-vásárhely izr. hitközség előljárósági tagjának kiválóan sikerült pohárköszöntőit. Egyik hitfelünk, az itteni származásu M a r k b r e i t Adolf ur jótekonyságáról kell még beszámolnunk, ki fia, M a r k b r e i t Sándor, földbirtokossal a szomszédos Tiszavárkonyból ide átrándult s a hitközség céljai, valamint az épülőfélben levő leányiskola részére 200 frtot felajánlott. A nemeslelkű adakozó eme tette, ki egy alkalmat sem mulaszt el felhasználatlanul, a melyen a jótekonyság oltárán áldozhat, önmagát dicséri, melynek azonban ezuttali szellemi szerzője, az ünnep hőse, t. i. dr. V a j d a Béla rabbi volt, kinek beszéde és egész viselkedése ösztönözte az említett hitsorsost fenti jótekonyságnak ezuttali gyakorlására. Engedje a magyar-zsidók Istene, mikép fajunkból a nevezettekhez hasonló, sok ily mester és hive támadjon, ekkor ama prófétai jóslat fog megvalósulást nyerni, mely hajdanában így szólt elődeinkhez: I z r a e l nem árvult el... hanem élni s virágozni fog az idők végtelenéig!

Iskolai értesítők.

IV.

Az orosházai 6 osztályu zsidó népiskola ez idei értesítőjében több újat és különöset találunk. Új és különös, hogy az értesítő a tantestület 8 ülésének jegyzőkönyvét közli, amit nem helyeslünk, mert vagy a gyűléseiket fogják úgy tartani, hogy az azután belejöhessen az értesítőbe, vagy a jegyzőkönyveket fogják a nyilvánosság számára szerkeszteni, pedig egyikben sem volna köszönet. Egy másik ujság, hogy a bibliatanításban, mely már a II. osztályban kezdődik, a leányok is részesülnek. A harmadik, hogy szombaton a leányok is mennek templomba, a mi igen dicséretes, de hogy csakugyan figyelemmel kísérik-e a tóraholasást a magukkal vitt bibliában, a mint az értesítő reméli, azt legyen szabad kétségbe vonnunk.

Sokkal érdekesebb és örvendetes jelenség, hogy ugyanazon Orosházán, a hol antisemita képviselőt választottak volt, a zsidó iskola növendékei közt 45 a keresztény, tehát épen 25 százalék, ami ismét arra látszik mutatni, hogy a zsidó iskola jó iskola, s hogy jók a tanerői is, névszerint: dr. R o s e n f e l d József főrabbi, H o l l ä n d e r Amália, E h r l i c h Rózsa, B é r c z i Fülöp és S z i l á g y i Mór, igazgató.

* * *

A nyitrai polg. fiu- és leányiskola nem felekezeti intézet ugyan, de szívesen veszünk róla tudomást, mert igazgatója, H i r n Lajos hitsorsosunk, mert az intézet 233 tanulója között 156 a mózeshitű és csak 77 a keresztény, mert a nyitrai polgári fiu- és leány-

iskola hathatós eszköze fölvidéki hitsorsosaink művelődésének és magyarosodásának, mivel végül a tanári testületben a zsidó felekezet méltányos arányban van képviselve. E testület tagjai: H i r n Lajos, B i e l i c z k y Elek, C z i h ó János, F ü r s t Győző, H a l á s z Gyula, H a l a s y Béla, H o p f e l d Anna, H ö l l r i g l Ferencz, S c h w a c h Karolin, S t e i n e r Jakab és Takács György.

Végül megjegyezzük, hogy az intézetben szombaton és zsidó ünnepeken előadások egyáltalában nem tartatnak.

* * *

A paksi status-quo izr. elemi iskola az idén adta ki első értesítőjét, mely az iskola két évi fennállása idejéről tartalmaz adatokat. Elmondja az iskola keletkezésének történetét, mely egybe esik magának a status-quo hitközségnek születésével. Ennek pedig az 1886-ik évi rabbiválasztás adott létet, a midőn is az addig egységes paksi zsidó hitközség két táborra szakadt és a szóban levő status-quo hitközséget megalkották.

Az intézet tanítói: F i s c h e r Regina, J e l i n e k Márk és S t e i n b e r g Zsigmond vezértanító, kiknek gondjaira az elmúlt 1887/88-ik iskolai évben 108 gyermek volt bízva.

A vallásos érzület emelése céljából minden szombaton isteni tisztelet rendeztetik az ifjuság számára.

(Folytatjuk.)

ELŐKELŐEN!

Az „Egyenlőség” eredeti beszélye.

Irta: **Viola Miksa.**

(3. Folytatás.)

Bermann ur aludt, Paulina kisasszony eddegélt Alfréd báró csak pár pillanat mulva tekintett jelentőségteljesen Bermannéra.

— Igazán nagyon sokat enged meg néha magának ez a leány, — mondá. — Az ön kegyelméből él, önnek a cselédje és mégis nem egyszer tapasztaltam, hogy érzés és műveltség dolgában szeretne kegyeddel egészen egy szintvonalra helyezkedni. Mintha bizony nem is születni kellene ahhoz, hogy, mint kegyed, a kiválasztottak ismertető jelét viselhesse valaki homlokán. Talán tulságos elnézéssel van irányában?

— Nem tudok gyöngédtelen lenni, ellenkezik egész természetemmel, — mondá Bermanné. — Önnek fogalma sincs arról a fáradságról, melyet kifejtetek, hogy ebbe a leányba némi finomságot oltsak, de igazán semmi másnak nem való, mint cselédnek.

— Kár a kegyed drága idejeért, — folytatá Alfréd báró. En, ha kegyednek lennék, nem fáradoz-nám vele, hanem egyszerűen utilevelét kötnék talpa alá.

— Fájdalom, ezt nem tehetem, — mondá Bermanné. Mégis csak testvére férjemnek, s így élte

fogytaig eheti házában a kegyelemkenyeret, ha ugyan valami szerencsétlen ember meg nem könnyőrül rajta s nőül nem veszi.

— Kegyed legjobban tudja, mi válhat javára, — viszonzá Alfréd báró, fölemelkedve székéről. — Bermann ur szunyókál, nem akarom hát háborgatni s szivaromat a kertben szívom el.

S ezzel kezét csókolva Bermannénak, kiment a szobából. Rövid idő múlva Paulina kisasszony is az udvarra jött. A báró a kastély előtt levő kertcskébe ment, szivarra gyújtott és a gesztenyefa alatt levő padra heveredett. Eleinte szivarja kék füstjébe bámult, majd gondolatokba merülve tekintett föl a derült nyári égre, aztán eldobta szivarját és hosszan, mélyen elgondolkozott. Végre fölkel, hogy lovát felnyergeltesse, midőn a fölötte levő ablakból hangokat hallott.

— Még várunk kell, — hallatszott Bermann hangja. — Holnap Bécsbe utazom és fölkeresem az öreg Rothberg bárót. Olyan formában adom neki elő a dolgot, hogy személyesen fog idejönni és fiát ő maga fogja rábeszélni. Bizzatok reám, meglátjátok, kedvezően üt ki a dolog. Oly ügyesen becsapom, hogy valóságos gyönyörűség lesz nézni, mint rohan önként a hálóba.

— Én meg kijelentem neked, hogy egy napot sem várok tovább, — mondá Bermanné. — Hugocskád, a szende Frida, fülíg szerelmes a fiatal báróba. Erről meg vagyok győződve és megesküszöm rá, hogy igaz. A mult héten saját szememmel láttam, hogy egy virágot, melyet a báró gomblyukában viselt, s véletlenül elvesztett, keservesen zokogva csókjaival halmozott el és ma az asztalnál észrevettem, hogy mindenáron horogra akarja keríteni. Ez e leány mindenre képes. A késelem veszélylyel fenyeget, minél fogva a manővert még ma végre kell hajtánunk. Stellának okvetlenül sikerülni fog. Félóra előtti jelenetét remekül játszotta.

— De mama! ugyan hogy képzelheted azt, hogy ez a műveletlen, alacsony sorsu leány nekem általmamra lehetne? — kérdé Stella. A báró halálosan szerelmes belém, s mihelyt keblére borulok és megmondom neki, hogy nem élhetek nélküle, bizton foglyul ejtem s férjemmé lesz.

— Jó, jó, ti nem ismeritek ezt a leányt. Nem olyan ostoba ám az, amilyennek látszik, — mondá Bermanné. De hát természetesen, hogy valaki szolgából bárónévá lehessen, megtehet egyet-mást. Meglássátok, hogy minden lehető el fog követni tervei megvalósítása végett, s épen ezért egy pillanatnyi haladékot sem tűrök. Ha este hazajő a báró, Stellát egyedül hagyom vele és neked, Stella, el kell vele hitetned, hogy az örülésig szereted. Valóságos viaszszive van; már csak szánalomból is feleségül venné, még ha, mint Stella mondja, nem volna is belebolondulva.

— Csak csütörtököt ne mondjon a dolog, — jegyzé meg Bermann. — Két hét múlva 12,000 frtot kell az öregnek haszonbérül fizetnem s egy fityingem sem lesz. Ha ez a kísérlet dugába dől, a fundus in-

structus mihamar dobra kerül és tönkrejutva, koldusokként kell a bérletet itthagynunk.

— Alfréd eleget hallott. Fölkel és lassu léptekkel haladt az istálló felé, megnyergeltette lovát és kantáron fogva a hátsó kerten át magával vevette. A földeken keresztül a tanyára akart lovagolni. Már csaknem nyeregbe pattant, midőn Frida lépett eléje, ki egy bokor mellett rejtőzött. Szemei vörösre voltak sirva s arcza a szokottnál is halványabb volt. Ajka reszketett a fájdalomtól s mégis a boldogság fénye csillámlott fel szemeiben, midőn a bárót megpillantotta s hozzálépett.

— Vártam rá, báró ur, — szólta halk, komoly hangon. Egy kérésem van önhöz, — suttogá, s kezeit összekulcsolva szívére szorítá.

Alfréd nyugodtan állt és komoly tekintettel nézett a bánatos leányra.

— Szóljon, — mondá. — Nem akarok esküdni, hogy kérelmét teljesíteni fogom, még ha életembe kerülne is. Mint szokás szcrint, most is azt hinné, hogy gunyt üzök kegyedből. Szóljon.

— Magam sem tudom, hogy kezdjem ezt a kérést. Talán szánalomra gerjed ön, ha egy boldogtalan teremtés esdeklését hallja, ha a bánat, a reménytelenség szól önhöz. Mindeddig nem biztam más emberre fájdalmamat. Tudom, hogy ön nem viseltetik jóindulattal irántam, de talán meglágyíthatja az a mérhetetlen nagy áldozat, melyet az által hozok, hogy keservemet önnel megismertetem, talán így számíthatok kérésem teljesítésére.

Valamikor nem voltam teljesen vagyontalan, de bátyám mindenemet elveszítette vállalatainál. Lassanként összes rokonainknak vagyona elsikkadt ezen az uton, minthogy valamennyien biztak benne, s átadták neki, amit pénzzé tehettek. Koldusbotra jutva, elhagyatva jöttem aztán bátyám házához, kegyelemkenyérre. Azon voltam, hogy becsülettel kiérdemljem ezt, de soha senki sem akarta belátni, hogy tulajdonkép a két kezem munkájáért dobják oda azt a falatka kenyeret. Mig ön nem volt itt, egyszerű szolgálóleány voltam; senki sem törődött velem. De mióta ön idejött, helyzetem egészen megváltozott. Napról-napra, óráról órára a legmélyebb megaláztatásokat kell szenvednem; valóságos gonosztevő módjára bánnak velem. Tudom, hogy arczom halavány, de higgye meg, ezredrészét sem tükrözi vissza a fájdalomnak, mit némán elviselek. Ha már mindenki álomba merült, ezerszer könyörögtem a Mindenhatóhoz, hogy szabadítson meg ettől az életől és nem egyszer közel voltam ahhoz, hogy öngyilkossá legyek. Megtörve, üldöztetve, nyomorult, elhagyatott leányként állok előtte. Büszkeségemet leküzdöttem, megaláztam magamat ön előtt, sohasem kerülhetek az ön szeme elé... Távozzék hát innen, ha nem akar a végsőre kényszeríteni, távozzék Petriből, ha a könyörületnek egy szikrája lakik szívében! Hagyjon el minket, hagyjon el, az Isten szerelméért, mert a mérték betelt és én sokkal gyöngébb vagyok, hogysem a fájdalmat tovább is elviselhetném... Mi-

óta ön itt van, az egész ház komédiát játszik, s én vagyok, aki mégis a halált szenvedem! Ön nem kívánhatja, hogy egy szeszély miatt vértanuként haljak meg. Távozzék Petriből, térdeimen könyörgök önhez, távozzék, mert ön rokonaimat is végromlásba dönti. Stella szereti önt és sógornóm azzal áztatja magát, hogy ön vejévé lesz, pedig ez sohasem fog megtörténni, minthogy ön mindkettőjükből gunyt üz. Könyörtelenül kigunyolja őket minden pillanatban, pedig a kit kigunyolunk, azt sohasem tesszük hitvesünké. Iszonyu lesz a bekövetkezendő ébredés, ha ön reményeiket még tovább is táplálja. Unokahugom

és sógornóm életének boldogsága forog kockán. Ha csak egy csöpp tisztelettel viseltetnék ön irántuk, azt mondanám önnek, hogy bátyám szegény, földhöz ragadt szegény és hogy ön vagyona semmiesetre sem számíthat. De tudom, hogy ön nem venné nőül Stellát, még ha hercegnő volna is. Azért hát kérem távozzék, távozzék, Stella és az én kedvemért!...

És csakugyan térdre roskadt és hangosan, keservesen zokogva, kezeivel elfödé arcát....

(Folytatása következik.)

A hazai középiskolák zsidó tanulói az 1887/8-ik tanév végén.

Közli: Dr. Mahler Miksa,

a vágújhelyi izr. reáliskola igazgatója.

(Folytatás.)

Folyó szám	A tanintézet		A tanulók összes száma	A zsidó tanulók száma
	neve	helye		
66	gör. kath. főgymnasium	Belényes	221	8
67	ág. ev. főgymnasium	Brassó	183.	13
68	ág. ev. 4 oszt. reáliskola	"	192	33
69	ág. ev. főgymnasium	Budapest	426	162
70	VII. ker. állami gymnasium (6 oszt.)	"	491	282
71	II. ker. kir. egyetemi kath. főgymnasium	"	477	40
72	Cisterciarendi kath. főgymnasium	Eger	378	52
73	pannonhalmi szt. Benedek-rendi főgymnasium	Esztergom	295	45
74	ág. ev. gymnasium (6 oszt.)	Felső-Lövö	63	8
75	ág. ev. reáliskola (6 osztály)	"	62	1
76	ág. ev. főgymnasium	Igló	399	42
77	ref. főgymnasium	Kecskemét	189	17
78	Minorita-rendi róm. kath. gymnasium	Kézdi-Vásárhely	78	—
79	pannonhalmi szt. Benedek-rendi gymnasium	Köszeg	132	3
80	ev. ref. gymnasium	Karczag	63	17
81	helv. hitv. lyceum	Kis-Kun-Halas	240	28
82	ref. főgymnasium	Miskolcz	316	98
83	kegyes tanítórendi gymnasium	Magyar-Óvár	100	14
84	kegyes tanítórendi gymnasium	Maramaros-Sziget	105	5
85	érseki főgymnasium	Nagy-Szombat	427	84
86	róm. kath. főgymnasium	Nyitra	330	75
87	állami főgymnasium	Nagy-Szeben	280	3
88	állami főgymnasium	Nagy-Bánya	197	19
89	pannonhalmi szt. Benedek-rendi kath. gymnasium	Pápa	135	42
90	állami főreáliskola	Pozsony	321	64
91	egyesült prot. főgymnasium	Rima-Szombat	214	26
92	kir. kath. főgymnasium	Szathmár	335	43
93	ev. ref. gymnasium (6 oszt.)	Szathmár-Némethi	181	25
94	állami főreáliskola	Szeged	192	86
95	ág. ev. főgymnasium	Szarvas	394	38
96	kir. kath. főgymnasium	Ujvidék	197	38
	Összesen: 1—96.		21,685	4,549

(Folyt. kövtezik.)

Szellemszökrák.

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

A könyv keserű is, de akadályozza a tisztalátást is.

*

Mélyebb lesz a sir, mennél többet ászod; fájdalom is annál nagyobbá válik, mennél gyakrabban beléje nyulsz, felzavarod.

*

A szeretet és a fájdalom, — a koldus nyomorult fészket, az uralkodó büszke trónját eme megaranyozója, eme elsötétítője — legmegdönthetlenebb oszlopai az emberek egyenlőségének.

*

Adjunk hálát a világ mindenható urának, hogy megteremtette számunkra a fájdalmat, az élet eme nagy tanítóját, a boldogság eme páratlan megismeretőjét.

*

Csintalan, szép ifjú leány az öröm. Könnyűlábu futkosó hamis.

Megölel, megcsókol, üdítő, csengő hangjával szembe kaczag, csábító tekintetével int, ígér, gerjeszt, és mikor epedő kebledre akarod szoritani elmenekül, eltűnik.

Lassulábu, vén banya a bánat. El nem hágy, míg egészen végig nem hallgattad. Nyakad körül füzi csontos karjait, rajtad tapad rut testével, s nem menekülhetsz látása elől.

*

A ki azt mondja neked, hogy nem ismeri a bánatot, az vagy hazudik, vagy bolond.

*

Hasonlít viz a vízhez, és mégis nagy köztük a különbség.

A folyó vize csillapítja szomjadat, a tenger csak fokozza.

Ugy vannak örömek, melyek boldogítanak s vannak, melyek vágyaidat csak felkorbácsolják.

Boldogító, csillapító, megnyugtató a szerelem a házaséletben; de zaklató, gyötrelmes és emésztő a tiltott szerelem.

*

Vágyszülte szerelem anyjával egyszerre száll a sirba.

*

Ismered kedvesed lelkét:

Mert szereted.

Szereted barátod lelkét:

Mert ismered.

*

Igazad van, ó, tanító, hogy a vasrud a tűzben, a kalapács alatt nyerhet csak formát; el ne felejtöd azonban, hogy ha tűzbe, vagy kalapács alá teszed a fát, szénné válhatik, összetörheted ugyan, de formát alig fog nyerni ott.

Vedd tehát előbb jól szemügyre az anyagot, melynek formát adni hivatva vagy!

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **julius végén** lejár és a kiknek a jelen számmal **kiállított utalványokat is küldünk**, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 3. sz.

Heti naptár.

Vasárnap (1888. július 29.) Ab hó 21. hétfő 22. kedd 33. szerda 24. csütörtök 25. péntek 26. szombat 27. napja. Szombaton bejelentik az új chóddest-t (m'vorchin cháchódes. Az új elul hónapnak két róschódes napja van; az ezután következő hét kedd és szerda napján.) Délután olvassák a 6. pérek-et Hetiszidra: R'éh.

H I R E K.

— A dohány-utcza nagy templomban, mint mult-heti számunkban jeleztük, szép számú közönség előtt magyar hitszónoklatot tartott e hó 28-án Dr. Kecskeméti Lipót, az orsz. rabbiképző növendéke. A fiatal rabbijelölt, mint szónok is becsületére válik ezen intézetnek. Ritka szép magyarság, költői lendület, gyönyörű nyelvezet, pompás előadás, szép gesztus, kitűnő, hajlékony organum és — a mi korántsem a legcsekélyebb — megnyerő, szép férfias alak dr. Kecskeméti tulajdonai. És mégis nélkülöztünk e beszédben valamit, a mi a zsidó szónoklatnak savát, legmegkapóbb részét szokta képezni; nélkülöztük az eszmét, a felvillanyozó versmagyarázatot. A zsidó hívőre a legnagyobb hatást még mindig — és ennek így is kell maradnia — a »drásá«-szerű hitszónoklat teszi. Ezt tartja meg és ezt adja tovább. Dehogy is recapitulálja a nyelvvirágokat, de elmondja szomszédjának, villogó szemmel mondja el, hogy magyarázta a pap ezt, vagy azt a »poszuk«-ot, vagy midrást. Ezt illetőleg, dr. Kecskeméti hallgatói üresen mentek ki a templomból. A beszédben nélkülöztük az egységes fonatot is. Több uton indult el a szónok, de ez utak nem találkoztak, s a hallgató meg nem tudhatta, mi a beszédnek vezéreszméje. Bloch Mózes rabbi, dr. Kaufman Dávid, vagy dr. Bacher Vilmos, a szeminárium tanárainak predikációi dr. Kecskeméti hitszónoklatának mintául nem szolgáltak. Azok beszédei telvék megkapó eszmékkel és magyarázatokkal. Dr. Kecskeméti különben az itt nevezett hiányon könnyen segíthet még.

— A lapok ama hire, mintha a helzingforsi zsidókat a városból kiűzték, vagy hogy a muszka kormány őket kiűzni elrendelte volna: nem felel meg a valóságnak. A finn zsidók az ország sajátos viszonyai folytán (Finnországnak, dacára, hogy muszka tartomány, ha nem is a legtökéletesebb, de van alkotmánya), a muszka zsidók közt a legszabadabbak, kiűzetésükről ennél fogva szó sem lehet. Hanem igenis kiűzték Helsingforsból egynehány utlevéllel el nem látott idegen (német) zsidót és ez adhatott okot a tulzot hirekre, melyek a lefolyt héten a lapokat bejárták.

— Bing Vilmos ur, az aradi zsidó hitközség újonnan és egyhangulag megválasztott elnöke egy

nagy teremmel, bőviti az ottani zsidó iskola-épületet, melyet saját költségén épített és szerel fel és mely vizsgáló- és tanteremül és az ifjusági isteni tisztelet imaházául fog szolgálni. A diszes terem már f. év szeptember kezdetén készül el és adatik át a használatnak. Az új hitközségi elnök így rakja le működésének első alapkövét. Gratulálunk Arad zsidóságának!

— **Gyász eset Kolozsvárott.** Kolozsvár egyik közszeretettben és közbecsülésben álló polgára, dr. Adler Antal f. hó 14-én jobblétre szenderült. Munkás életének 64-ik évében szolítja el őt a halál angyala, számos jótékony és közművelődési egyesület legbuzgóbb tagját. Temetése roppant részvét közt ment végbe; koporsóját a városi képviselő testület több tagja, az összes kolozsvári orvosok és a két zsidó hitközség előljárói követték. A városházán és a tanítóképző épületén egy-egy gyászlobogó hirdeti Erdély közéletének veszteségét. Weisz K. gyulafehérvári főrabbi ékes beszédben ecsetelé az elhunytak érdemeit. Béke hamvaira!

— **Futtaky Gyula** ur, a nagy tekintélyű „Budapester Correspondenz“ (félhivatalos, politikai köznyomatlap) szerkesztője és kiadótulajdonosa e hó 27-én abban a kitüntetésben részesült, hogy ő felsége, a szerb király audienzián fogadta, melyben a királynéval való viszonyosságairól hosszabb beszélgetésben nyilatkozott, melynek a „B. C.“ utján való közzétételére Futtaky urat felszólította.

— **Esküvő.** Beer F. Izidor ur, a »Beer Salamon és Tsa« tekintélyes bpesti cég részese, e hó 26-án vezette oltárhoz Bécs melletti Badenben buziási Eisenstädter Mari kisasszonyt, buziási Eisenstädter Antal, ismert nagybirtokos női bájokban és szellemben egyaránt gazdag leányát.

— **A nagybecskereki kir. törvényszék** eddigi elnöke, Várady Mihály nyugalomba vonult. Távozásakor meleg óvációkban részesült úgy a bíróság, mint az ottani ügyvédek részéről. Az egyik bucsubeszédet buziási Eisenstädter L. I., kereskedelmi és váltótörvényszéki ülnök intézte Váradhoz, ki meleg szavakkal köszönte meg mindenfelől nyilvánuló rokonérzés nyilvánulásait.

— **Kitüntetés.** Frigyesi Adolf, a triesti Adriatica biztosító-társaság főtitkára a napokban az olasz korona-rend lovagjává avattatott.

— **A francia semmitőszék,** cour de cassation, legutóbbi megalakulásánál ismét zsidó elnök tartotta a megnyitó beszédet. Tehát immár harmadik ízben látunk hitsorsost e magas megtisztelő székről szólani. A jelenlegi elnök, Bloch megnyitó beszédének alap gondolata volt: „Nektek igazságosoknak kell lennetek!“

— **A milánói községi választások** eredménye különösen kedvező az ottani zsidókra nézve. Massarani, az európai békeliga nagyérdemű tagja tulnyomó többséggel választatott tanácsossá. Fano neve körül is több mint 30,000 szavazat csoportosult. Milanóban most már 6 zsidó ül a városi tanácsban. Turinban ugyanily kedvező a helyzet; itt 7 zsidó tanácsos van és egy tartományi képviselő, névszerint Levi Sámuel.

— **Zsidó művészek** nyerték el Párisban a nagy zenei díjat (Prix de Rome), t. i. Erlanger és Dukas. Ugyanazok, kikről lapunk egy régibb számában megírtuk, hogy a 4 pályázó között kettő a zsidóhitű.

— **A lengyel orvosok és természettudósok** nagygyűlése, mely jelenleg Lembergben ülészik és mintegy 800 tagból áll, a krakkói akadémia elnökét, a zsidóhitű dr. Mayert választotta elnökévé.

— **Rothschild Alfonz** báró a rabbik és kántorok özvegyeinek nyugdíj- és segédpénztára javára 50,000 frankot adományozott.

— **A szerb zsidók** politikai helyzete tudvalevőleg sokkal kedvezőbb mint a Romániában élő hitsorsosoké. A nemzeti ünnep alkalmából Milán király kihallgatáson fogadta Bärnfeld dr. főrabbit és biztosítá ezta zsidók iránt való rokonérzéséről. Az ezen alkalommal lefolyt zsinagógai isteni tiszteletben a király több minisztere és adjutánsa is jelen volt.

— **Zsidó föltaláló.** Washingtonban egy Berliner Emil nevű fiatal ember — mint az „American Israelite“ írja — új eszközt talált föl, melylyel minden kiejtett szót a saját hangszínezésével és erejével lehet visszaadni. Az új gépet föltalálója „gramaphon“-nak nevezte el és vele az ottani tudósok körében máris nagy föltűnést keltett.

— **A világ összes zsidóinak** száma a legújabb statisztikai adatok szerint 8 millió, a föld összes népeinek 5%-a. E 8 millió közül 5.984.000 él Európában.

— **Rómából** írják: Margit királyné különös kihallgatáson fogadta e hó elején Alatri Sámuel, hogy a védnöksége alatt levő zsidó gyermekmenedékek sorsáról értesüljön, egyuttal nagy összeget is adott át azon óhajttással, hogy minél több zsidó községben létesüljön ily gyermekmenedék. Azután megkérdezte a királyné, igaz-e, hogy a kath. hittérítők oly nagy eredménynyel működnek a zsidók közt? Mire Alatri megjegyezte, hogy minden egyes zsidót drága pénzen vesznek meg a katolikus papok, tehát olyan emberek hagyják el a zsidó hitet, kiknek távozása sem erkölcsi, sem számbeli veszteséget nem jelent.

— **Északamerika** egyesült államainak harvardi egyetemén Charles Grosz, az angol történelem tanárává neveztetett ki. Grosz tanár „Gildeemereatoria“ című értekezésével vonta magára az illetékes körök figyelmét, az amerikai zsidók pedig azon gyönyörű ismeretesei folytán lettek figyelmesekké kitűnő képességeire, melyekben az angol zsidó történelmi kiállítás egy részét, »a zsidó kincstárt« mutatta be nagy alappossággal. Legközelebb Angliában szerzett tapasztalatait teszi közzé.

— **Korfu** városa az elmúlt hetekben új rabbit kapott Alexandro da Fano személyében, a ki eddig élé Észak-Olaszországban Reggio dell'Emilia községnek volt lelki pásztora. Az új rabbit hívei nagy tisztességekben részesítették, midőn őt a Drepano nevű gőzös új hitközsége kikötőjébe hozta. A megérkezését követő szombaton ünnepélyes isteni tisztelet volt, a melyen az összes híveken kívül több udvari hivatalnok, köztük a király szárnysegéde és két udvari lelkésze is megjelentek.

— **A nápolyi zsidó hitközség** kitűnő rabbija, Salomoniél de Venedetti tanár a napokban jobboldalra szenderült. Venedetti úgy a zsidó, mint a próféták nem adományokban nagy jártassággal bírt, s éppan a csuszegényeknek és védteleneknek is külföldi segélygője volt.

— Az „Institut de France“ levelező tagjává választotta Ghiron Isaiat, a milánói nagyhirű Braiddense-könyvtár igazgatóját. Ghiron különösen olasz, illetőleg lombard történelmi kutatásai által nyerte hírnevét.

— Az Anglo-Jewish-Association a lefolyt évben 1056 taggal bírt és összes bevétele 1622 font sterlingre rugott. A társulat Törökországban, Egyiptomban, Indiában 18 iskolát tart fenn körülbelül 5000 tanulóval, kikre évente 1360 font sterlinget fordít. Az egyesület mostani elnöke Sir Julian Goldsmid.

— Londonból értesítenek, hogy Gaster dr. londoni rabbi, a híres román tudós utnak indult hazája, Bukarest felé, melyből az előbbi román kormány kitiltotta volt, s ahol most reá meleg fogadtatás vár, úgy a zsidó község, mint pedig számos előkelő állásu keresztény barátja részéről.

Rómából írják, hogy Polacco Giuseppe, a római iskolai tornaügyek igazgatója az olasz korona-rendjellel tüntettetett ki.

— Flórenczben egy Bondi nevű zsidó maece-nás halt meg nem régiben. A boldogultnak most bontották föl végrendeletét, mely szerint a florenczi hitközségnek 12,008 lirát, a zsidó gyermekmenedékek javára 5000 lirát és a Livornóban építendő zsidó kórháznak 3000 lirát hagyományozott.

Beküldetett.

Nyilt levél

a zombori izr. hitközség tek. Elöljáróságához!

Bács-Bodrogh megye izr. tanitósága, mint az orsz. magyar izr. tanító-egyesület egyik fiókköre f. hó 9-én Zomborban tartotta ez évi közgyűlését. Nem a zombori izr. hitközség fényes dísztermében folyt a tanácskozás, hanem az izr. iskolahelyiség egyik osztályában. A házigazda a vendég orra előtt becsapta a szalonajtót, és a gyermekszobában magára hagyta. Szerény körülmények között élve, ott is feltaláltuk magunkat és legjobb tehetségünk szerint szerény helyiségben fényesen megoldottuk feladatunkat.

Hogy a tanácskozás lefolyása mennyire vált becsületére a megye tanitóságának és a megye hitközségeinek azt a zomboriak közvetlen tapasztalás nyomán tudhatják legjobban. A jelenvolt állami hatóság is legdicsebbben nyilatkozott a szakértelem magas nívóján álló tanitóság érettségéről. A zombori izr. hitközség művelt papja, dr. Fischer ur mint magánszemély vett részt tanácskozásunkban, de a zombori izr. hitközséget nem láttuk; közgyűlésünkről tudomást nem vett. Hogy bennünket traktáljon: azt se nem vártuk, se nem óhajtottuk; mert elvégre mi nem mulatni, hanem dolgozni mentünk Zomborba. De azt, hogy legalább örvendetes tudomást vegyen tanácskozásainkról: ezt már jogosan követelhattuk, erre a conventionalis illem legelemibb szabályai kötelezik úgy az egyént, mint a testületet.

A zombori izr. hitközség nézetei tekintetben eltértek az udvariaság és illem legprimitivebb felfogásaitól, ő a közgyűlést a gyermekszobában se nem üdvözölte, de még hivatalos képviseltetéséről sem gondoskodott, hol saját iskolaügyének rendezéséről volt szó.

Mint hogy fel kell tételeznünk, hogy oly művelt elemekből álló felekezeti testület, mint amilyen a zombori izr. hitközség elöljárósága, öntudatosan, azaz erkölcsi felelősségének teljes tudatában mellőzte közgyűlésünket; mint hogy eme modortalan eljárásával, az udvariaság és vendégszeretet legkezedetlegesebb szokásainak mellőzésével,

a zulu-kafferekhez méltó eljárásával a megye tanitóságának önérzetét mélyen sértette; minthogy végre előrelátható, hogy a központi választmány legközelebb tartandó ülésében országos testületünk állást foglal nem annyira a sértett tanitóság, mint inkább a magyar vendégszeretet és zsidó kegyelet nemes érzelmén ejtett csorba megtorlásának kényes kérdésében, mindezeknél fogva: alulírott, mint a központi választmány által küldött képviselő tiszteletteljesen felkéri a zombori izr. hitközség tek. Elöljáróságát, sziveskedjék a művelt község színe előtt számot adni azon okokról, melyek őt ily rideg magatartásra készítették. Ha netán egyes ficzkók által egyesületünk céljait illetőleg félrevezettetett, ne átálja azokat nyilvánosan megbélyegezni, hogy megvetésünk tárgyává tehessek.

Véleményünk nyilvánítását a tek. Elöljáróság nyilatkozatától tesszük függővé, addig is fogadják legőszintébb részvétünk nyilvánítását

Budapest, 1888. július 23.

Csukási Fülöp,

mint az orsz. izr. tanítóegyesület képviselője.

SZEFFORISZ és RÓMA.

Történelmi regény a negyedik századból.

Két részben.

15.

Irta: **Dr. Philippson Lajos.**

Fordította: Háber Samu.

— Első rész. —

S z e f f o r i s z.

Mirjam szavai a váratlan vendégre csak kis hatást látszott gyakorolni; vad mosoly vonult végig arcán és gunyolódó hangon folytatta:

— Oda se neki! az olyan kötelék, melyet nem a keresztény templom erősített meg, nem érvényes. De hát hagyjuk ezt; hallgasd meg, Mirjam, figyelmesen hallgasd meg, mit mondok; hidd meg nekem, élet és halál kérdése ez; rajtad áll a választás, a választás ez órában. Rövidre fogom a mondókámat; meg fogsz érteni, mert már tudod, hogy szavam nem üres fenyegetőzés, hogy súlyos, véres tettekké válhatnak. Tudod, hogy szívem évek óta tied, hogy — szerencsétlenségemre — minden gondolatomat és érzelmeimet irántad való szenvedélyem tölti be. Éveken át küzdöttem éretted, és te visszautasítottál; szolgáltam és megaláztam magamat, kértelek, vivódtam érted, de te megvetően visszautasítottál. Ez kétségbeesve üzött tova; boszut esküdtem, népünk ellenségei közé álltam, megtagadtam hitemet, üldöztem azokat, kiket azelőtt szerettem, azelőtt oltalmaztam. De hasztalan; a szenvedély nem tágitott széttépett szívemből, sőt inkább egyre izmosodott, nem nyugtatta meg semmi, nem nyomta el semmi és minden nap, melyet azon földtől, mely lábad nyomát viseli, távol töltöttem, előttem egy évszázadnak tetszett. Leány, közönyös maradhatsz-e ennyi szerelemmel szemben? Nem veszed-e észre, hogy maga az Isten, mint legyőzhetlent oltotta lelkembe, hát nem akarod magad előtte megadni?... Nos, én küzdeni kész vagyok, ha a békét megtagadod tőlem. A zsarnokokat részemre nyertem, lelkük lettem, mely karjukat, kardjukat, ostorukat kormányozza, és mindez oly rettenetes, mint azelőtt soha, sujthat a te, atyád, fajod,

nemzetséged nyakára és pozdorjává törhet mindent, amit szeretsz. Részemen a vad erőszak van, mely egyuttal vak is, a kalapács, mely sujtani akar és nem tudja, hol kell találnia. Ismerlek benneteket, sziveiteket, tudom, hol van elevenetek, oda fogom döfötni a tör, és ez a tör megmérgezett lesz... Nos, Mirjam, rajtad lesz a választás. Minden készen áll a csapásra. Ha beleegyezel, hogy enyém légy, magammal viszlek, a perzsák országába viszlek, visszatérek apáim hitére, s kincset már gyűjtöttem annyit, hogy életed boldoggá, fényessé tegyem. De ha ma is eltaszítasz magadtól, ha könnyörtelen lábbal szivemet széttiprod még egyszer: akkor ütött a boszu órája, már holnap, már holnap meghalod a zivatar első dőrejét és meglátod a harag első villámain, melyek a te embereidet agyon fogják sujtani!... Igen Mirjam, Juda sorsa a te kezébe van letéve, a mérleget jobboldban te tartod, de csak egyben, e pillanatban: ne merd ujjadat a serpenyőbe tenni, hogy felbillenjen, mert aztán soh'sem áll helyre az egyensúly.

Mirjam e beszéd tartama alatt mozdulatlan állt. Lába mintha gyökeret vert volna, ajka mintha lakat alatt lett volna, nem tudott segélyért kiáltani. A beszélő kifakadását feszülten hallgatta, szeme mozdulatlanul meredt minden vad mozdulatra, melylyel beszédét kísérte. Amint végzett a szóval, s feszülten leste válaszát, nehéz sóhaj szakadt fel a lány szívéből, mintha átoktól szabadult volna meg, mely reá nehezedett. Összeszedte magát és határozottan és erőteljes hangon így válaszolt:

— Nincs választani valóm; véled szemben soha sem is volt választani valóm. Magamat és enyéimet én Izrael Istenének kezére bízom, és az meg fogja hiúsítani pokoli terveidet. Te irtózatos vagy, utálatos, pokol szülötte és kezében a sátán fáklyája lobog; azt nem adhatja az Isten, hogy a te átkodnak részese legyek oly célból, hogy attól téged szabadítsalak meg.

Kimondhatatlan düh futott végig a férfi arcán, amint e szavakat hallotta. De szenvedélye tengerével szemben az hamar eltűnt és a gyöngédség kifejezése mintha újra arczára ült volna. Mirjam elé vetette magát, könyörögve emelte fel hozzá kezeit és szelidebb hangon szólt:

— Még egyszer esdeklem hozzád, Mirjam, te bájos, kedves lény: légy könyörülettel, szánj meg engem s kétségbeesésemet! Oka vagyok-e én az érzelmeknek, melyek szivemben viharoznak? Átkozom a sorsot, mely lelkeembe oltotta és olyan erővel látta el, minőnek ellentállni nem tudok! Ha csak sejtelméd volna is a kinokról, minőknek már részesevé tett s a küzdelmekről, melyek útján keblemből kitépni akartam, nem tekintenél reám olyan keményen és szívtelenül, hanem az emberszeretet oltárán hoznál áldozatot, hogy megmentsed lelkeimet és oly sokaknak nyugalmát és békéjét! Nyujtsd ki kezéd', leány, emelj fel a porból, melybe süllyedtem!

Mirjam elérzékenyülve tekintett az előtte térdelő férfura, kinek szemét egy könny mintegy ellepte. Szólt és hangja reszketett:

— Oh, József, mit tettél! Ki egykor oly nagy voltál szellemben, milyen mélyre süllyedtél! Szedd össze magad! Férfi vagy, térj meg a romlás utjáról, légy népednek gyámola és egyik oszlopa, és szivem áldani fog téged, és ajkam testvéremnek szólit... Lásd még mindig nem késő és mi örömmel nyujtjuk feléd kezünket, hogy magunk közé fogadjunk. Fenyegetődzésedtől nem rettenek meg, mert ellenségünk oly nagy számmal van, hogy egygyel több, vagy kevesebb, sorsunkon nem változtat. De megtérésed boldoggá tenne bennünket... Ami engem illet, megmondtam neked: másnak menyasszonya vagyok.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

Régi előfizető Budapest. Mikor átvettem a lapot, leszállítottam az árát; Ön ez ellen nem reklamált. Nagyobítottam a lapot 4 oldalal, sőt aitam többször 16, és egy párszor 20 oldalat is; Ön ez ellen sem reklamált. Elhanyagolt lap helyeit, gazdag, élénk, jól szerkesztett lapot nyujtottam; Ön még ez ellen sem reklamált. De kiharadt a múlt héten a regény és Ön azonnal keményen oldalba reklamálja a szerkesztőt, hogy „miért nem ad nagyobb lapot, ha 12 oldalra nem fér el mindennel.“ Hát ha ki tudná találni, tisztelt uram, az okát, hogy miért nem?

Dr. L. G. urnak Helyben. Hogy a „P. H.“ üzenője nem valami nagy zsidó tudós, azt tőle rossz néven nem is vehetjük. Hogy minek üzen mégir oly kérdésekre is, mikhez nem ért, ezt csaknem róhatja fel hibául mi nekünk! Rabbi Akibát, a nagy zsidó bölcsét és vértanút soh'sem hívták Ben Akibának és Rabbi Akiba soh'sem mondta azt a híres mondást (Ist schon Alles dagewesen!) Mert ha mondta volna, rápíroítottak volna azzal, hogy ezt sokkal előbb mondotta már Kóhelesz, Dávid király fia (I. Predikátor I. f. 9. v.) A mondást: „Ist schon Alles dagewesen!“ Guzkow Károly „Uriel Acosta“ című művében Ben Akibá, a msterdami rabbi szájába adja. Ben Akibá ugyanis ezt hangoztatja folyton:

„Nur fleissig den Talmud lesen;

Ist schon Alles dagewesen!“

A „P. H.“ által nevezett Rabbi Akibának e mondáshoz természetesen semmi köze.

Blumgrund Ezechiél ur Budapesten fogadja leghizelgőbb bókunkat a szerencsés fordításokhoz, melyeket szerény lapunkból eszközölt. Blumgrund ur az Egyenlőség tárgyait oly kitűnően fordította németre, hogy utóbb azt hitte, miszerint ezek tulajdonképen az ő eredeti dolgozatai. Ez a csalótlás annyira ment, hogy végre „Ezechiél Blumgrund“ hangzatos és ékes nevét írta alájuk, midőn a Mainzban megjelenő „Israelit“-nak beküldötte. Igazán szép tőle, hogy dolgozatainkkal annyira egyetért, hogy ő is „aláírja“ azokat. Szép tőle, gratulálunk — magunknak!

A „Neuzeit“ „K.“ vezércikkirőjára is ráillik a leczke. Nincs abban szégyen, ha be is ismerné, hogy vezércikkét (I. a „Neuzeit“ 29. számát) az „Egyenlőség“-ből böngészte ki.

Ö-Buda. Kedves administratorom Keszthelyen időzik. Szíves meghívásának csak az ő társaságában felelhetek meg. Különben: Isten hozta!

Keszthely. Az új állás, melyet elutazásod által ráruháztál, provisorium, de így is oly súlyos, hogy imádkozva kérem Istenemet: soha, de soha definitivummá ne változtassa.

Gr. B. urnak P. Az anyahitközség jogilag ezzel nem tartozik, de ne feledje, hogy Magyarország is átvett a kiegyezés után egy csomó adósságot, mit nem ő csinált. Az anyahitközség, midőn magáévá tette a másik hitközség összes jövedelmi forrásait, bizonyos morális kötelességet vállalt magára arra nézve, hogy annak adósságait is kifizesse.

Vulgus. Gyermekek voltam még, mikor »rebbe«-t legelőször láttam. Kóbor »szent« volt, ki boldogult atyámhoz azzal állított be, hogy: „B'ách elech táke eszen“ (Kendnél igenis fogok enni) Atyám cseppet sem látszott meghatottnak a kitüntetés által, hanem figyelmeztette a csodatevőt, hogy házában mivel sem kóserebb az étel, mint a falu többi zsidóinál, és ha a „rebbe“-nek azokkal szemben vannak vallásos skrupulusai, biz akkor ő nála sem ehet. A „rebbe“ nagyot nézett, meghúzta párszor torzonborz szakállát, szemével hamiskáson pislantott aztán nagy fiúkusan így szólt: „Hisz nem azért akarok itt enni, mert máshol nem elég kóser, hanem, mert máshol, mint itt nem adnak.“ — Valja be, kedves Vulgus, hogy ajánlatával hozzám csak azért fordult, mert máshol nem akartak felőle tudni. Persze, hogy még akkor sem fogadhatom el, ha ezt a vallomást meg is teszi.

Többeknek D. J., a hitközség nagyérdemű és fáradhatatlan jótékonyágáról ismert előjárósági tagja nem azonos azzal a D. J.-vel, kivel ama lap abban a csunya ügyben foglalkozott!

Pályázat.

A Czeplédi zsidó népiskolánál egy 600 frt évi fizetéssel díjazott tanítói állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére ezennel pályázat nyitattik. Okleveles tanítók, kik a magyar és német nyelven kívül a héber nyelvben is kellő jártassággal bírnak, sziveskedjenek kellőleg felszerelt folyamodványaikat, melyekben eddigi alkalmazásuk, működésük, életkoruk, körülményes családi viszonyuk és erkölcsi magaviseletük világosan kitüntető, f. év augusztus hó 15-ik napjáig az iskolaszék alulírott elnökének beküldeni. Azon pályázó, ki a hitk. jegyzői teendőket is végezni képes előnyben és 100 frt évi díjazásban részesül. Az állomás f. év szeptember hó 1-jén lesz elfoglalandó.

Pályázó esetleges meghívásra próba-előadás tartása végett megjelenni tartozik, de a költségek csakis a megválasztottnak térítettnek meg.

Dr. Feldmann józsef

rabbi, mint iskolaszéki elnök.

Pályázat,

A b.-csabai status-quo izr. hitközségben a korszellemnek tökéletesen megfelelő első előimádkozói קורא שוהט ובורק állomás, mely egyelőre egy évre betöltendő, üresedésbe jött.

Pályázók rendszeren felszerelt folyamodványaikat, melyekben születési hely, kor és családszám kitüntetve legyen, augusztus 15-éig alulírotthoz küldjék be.

Díjazása 600 frt, szabad lakás, fél sechita és szokásos, nem csekély mellékjövedelmek élvezése.

Próbaelőadásra a pályázók meghívás nélkül is megjelenhetnek, uti és átköltözési költség azonban csak a megválasztottnak térítettik meg.

B.-Csabán, 1888. július 22-én.

Klein Ferdinánd,

hitk. jegyző.

Dr. Kerényi Soma,

elnök.

Pályázat.

A zsolnai 6-osztályu izraelita népiskolánál egy 600 frt. fizetéssel egybekötött tanítói állás f. é. szeptember 1-ig betöltendő lévén, fölhívatnak mindazok, kik ez állást elnyerni óhajtják és kik a magyar és német nyelvet szóban és írásban teljesen bírják és a héberben is oktatást adni képesek, miszerint kellőleg felszerelt folyamodványaikat legkésőbb f. é. augusztus hó 6-ig alulírt iskolaszéki elnökhöz küldjék be.

Zsolnán, 1888 július 15-én.

Dr. Ring Mor, s. k.

kir. közjegyző, mint iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A tolcsvai izr. népiskola felsőbb osztályainál szeptember 1-vel egy tanítói állás betöltendő. Évifizetés 500 frt. Pályázótól megkívántatik, hogy a magyar és német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírja és a héberben is jártas legyen. Nőtlen előnyben részesül. A kellőleg felszerelt ajánlatok augusztus 10-ig benyújtandók.

Blum Miksa,

hitk. elnök.

Landesmann Lipót

a nagym. miniszterium által engedélyezett

VI. oszt. polgári fiúiskolája Szabadkán.

A polg. isk. előkészít a kereskedelmi akadémia, középipartanoda, mintarajztanoda, valamint hadapród iskola számára; képesít állami hivatalokra, vasuti, kereskedelmi, ipari, biztosító- és pénzintézeteknél való alkalmaztatásra. Folytatólag átléphet a tanuló a gazdasági, erdészeti és állatorvosi középintézetekbe. Növendékek mérsékelt díj fejében gondos vallás-erkölcsi nevelésben és ingyenes pótoktatásban részesülnek tisztességes ellátás mellett. Folytonos felügyelet. Értesítő kívánatra bármikor.

Der

Geist des Talmud.

Quellengemäße Darstellung der talmudischen Anschauung über

Gott, Mensch, Staat, Justizwesen, Nächstenliebe, Wohlthätigkeit, Armen-Pflege, Verhalten gegen die Heiden, Thierquälerei, Arbeit, Erziehung und Unterricht, Wahrhaftigkeit, Bescheidenheit, Beschränkung der Todesstrafe, Freiheit, Gleichheit und Brüderlichkeit, der Talmud und das Christenthum etc. etc.

Für die

intelligenten Classen aller Confessionen

(15 Bogen stark, elegant broschirt.)

von

M. S h r e n t h e i l.

(Budapest, Trommelgasse 6.)

Preis fl. 150. = Mark 3. = Francs 4.

Nur selten erscheint auf dem Büchermarkte ein Werk von so hohem aktuellem Interesse, wie das vorliegende. Kein intelligenter Mann unterlasse es, einem Werke seine volle Aufmerksamkeit zuzuwenden, das über eines der merkwürdigsten Schriftdenkmäler des hohen Alterthums, den Talmud, auch dem Laien ausreichend Licht und Klarheit bietet.